

ספר בית יעקב, משפטים

You [Moshe] must say to Pharaoh, "This is what G-d says: Israel is My son, My firstborn (*Shemos* 4:22).

* * *

It once happened that R. Eleazar the son of R. Simeon was coming from Migdal Gedor, from the house of his teacher, and he was riding his donkey by the river and he felt a great happiness and full of himself because he had studied a lot of Torah. A particularly ugly man happened upon him and said to him, "Peace be upon you, Rabbi," and he [R. Eleazar] did not respond.

He said to him, "Good for nothing! How ugly this man is! Are all the people of your city as ugly as you are?"

The man said: "I do not know, but go and tell the Artisan who made me, how ugly is the vessel which you have made."

When he [R. Eleazar] acknowledged, in his gut, that he had done wrong he got down from his donkey and prostrated himself before the man and said to him, "I submit myself to you; forgive me."

He said to him: "I will not forgive you until you go to the Artisan that created me and tell him: How ugly is the vessel that you created." (*Ta'anit* 20a,b)

* * *

[Rabbah bar bar Chanah said]: Chachamim pass on (the true pronunciation of) Hashem's four letter name to their talmidim and children once every seven years. Some say, they do so twice every seven years. Rav Nachman bar Yitzchak said: It is more reasonable to say once every seven years - "this is My name *l'olam* (forever)" is written missing a 'vov', so we may read it *le'alem* (to conceal). Rava planned to reveal the name in his class. An elder remarked "it is written like *le'alem*." R. Avina contrasted two verses: One verse says "this is My name" and another verse says "this is My remembrance"!¹ The Holy One said, "My Name is not pronounced like it is written. It is written with Yud-Kei, but it is pronounced like Aleph-Dalet." (*Kiddushin* 71a)

* * *

R. Akiva went and found R. Yehoshua in great distress. He said to him, "Master, why are you in distress?" He replied: Akiva, it were better for a man to be on a sick-bed for twelve months than that such an injunction should be laid on him" (to travel on Yom Kippur). He said to him, "[Master,] will you allow me to tell you something which you yourself have taught me?" He said to him, "Speak." He then said to him: "The text says, 'you', 'you', 'you', three times,² to indicate that 'you' [may fix the festivals] even if you err inadvertently, 'you', even if you err deliberately, 'you', even if you are misled." He replied to him in these words: "Akiva, you have comforted me, you have comforted me." (*Rosh Hashanah* 25a)

¹ זכרי – "How it is mentioned"

² וְשִׁמְרֶתֶם מִצְוֹתַי וְעִשִׂיתֶם אִתָּם אֲנִי יְדֹדְךָ: (ויקרא כב, לא)
 דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְדֹדְךָ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אִתָּם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי: (ויקרא כג, ב)
 אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְדֹדְךָ מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אִתָּם בְּמוֹעֲדֵם: (ויקרא כג, ד)

Points:

- Yichus (lineage)
- Adam's sin
- Tekufot (strengths)
- Y-H-V-H
- Semicha
- Aveira
- Bechira
- Birur

משפט הראשון הוא "כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חנם." זהו לבוש לדבור אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, שכל ישראל היו מזוככים וראה כל אחד מפורש שאין לו עליו אלא ה' אלהיו, יְחוּסִם היה מבורר לפניהם שהשי"ת אמר להם בני בכורי ישראל והיה מפורש לפניהם שאף אח"כ תרד השפעת השי"ת לכל אחד ואחד בארח מישור ולא היה להם שום מיחוש פן עושים ההיפך מרצון השי"ת יען שהיה מפורש לפניהם שאין שום דבר נעשה בלתי השי"ת ולא היה מקום לומר כמה מכוער כלי זה אחר שהיה מפורש לפניהם טענת לך לאומן שעשאני ואמור לו, וזה היא שאיתא בזה"ק (ויקרא י"א): עשרה מאמרות למעשה בראשית ועשרה מאמרות למתן תורה שאור הגדול שהי' בשעה הדברות הוא מתייחס להאור שהיה בראשית הבריאה וכן הכשלון שהיה אחר מתן תורה הוא כעין הכשלון של אדם הראשון. כי על ראשית הבריאה אמרו (בראשית רבה ט') שהקב"ה היה בונה עולמות ומחריבן ובונה עולמות ומחריבן עד שברא את אלו אמר דין הניין לי יתהון לא הניין לי, וברא את אדה"ר ואמר לו מכל עצי הגן אכל תאכל כי זו האכילה רומז על הכרה והרגשה להכיר גודל כח השי"ת שאין שום כח בעולם בלתי השי"ת וכמו אכילת כהן בתרומה ורק מעץ הדעת טוב ורע נצטוו שלא יאכל כי השי"ת הציב בעולם כחות חזקות שאין בכח אדם להכניסם בקרבו יען שכחם חזק מכחו. וזה היה החטא של אדה"ר שהציב לעצמו כלי לקבל יותר מכפי הכלי קיבול שלו והשי"ת הציב שמשפיע לכל בריה רק כפי הכלי קיבול שלה וזה רומז אכילתו מן העץ שבזה העץ היה כח חזק והכניס באדם גודל התפשטות ונדמה לו שיש לו איזה קנין בהאור ולקח הטובה בהסתר פנים שהניח המושכלות ואחז במוחשות וזה היה קודם זמנו ואכל פגה ועל זה מורה מה שנאמר (בראשית ג') ויתפרו עלי תאנה ויעשו להם הגורות. חגורה רומז על תקופות כענין שאנו אומרים אוזר ישראל בגבורה שזהו מורה שהשי"ת ניתן תקופות בישראל שלא יתייאשו מתקוה כי כל הפעולות יוכלו להתתקן לטוב. והתקופות של אדה"ר היתה קודם זמנא ואכל פגה וע"ז רומז תאנה וחגורה כי בזמנא הוא התקופות טוב מאוד כענין שמציגו בדהמע"ה (תהלים ב') ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך וגו' שזה השבט אינו אובד יחוסו לעולם כמ"ש בסבא (משפטים ק"ד). יהודה אתה וכו' יהודה אבא קדמאה ואבא תנינא ולא הוה ביה חליפא לעלמין (וכמשי"נ בפרשת בראשית ענין ס"ה).

אכן יען שאדה"ר לקח קדם זמנא לכן נעלם ממנו יחוסו וכמ"ש (בראשית ג') ויתחבא האדם ולזה בראשית הסתת הנחש הסתיר מאדה"ר את השם יהו"ה ופתח באף כי אמר אלהים (שם) וכמ"ש בש"ס (קידושין ע"א). תנא עוד אחרת היתה ולא רצו חכמים לגלותה אבל חכמים מוסרין אותו לבניהם ולתלמידיהם פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעמיים בשבוע א"ר נחמן בר יצחק מסתברא כמ"ד פעם אחת בשבוע כדתניא הריני נזיר אם לא אגלה משפחות יהיה נזיר ולא אגלה משפחות ונסמך לזה ארבב"ח א"ר יוחנן שם בן ארבע אותיות חכמים מוסרין אותו לתלמידיהם פעם אתה בשבוע ואמרי לה פעמיים בשבוע ארבב"י מסתברא כמ"ד פעם אתה בשבוע דכתיב (שמות ג') זה שמי לעולם לעולם

כתיב וכו' רבי אבינא רמי כתיב זה שמי וכתוב זה זכרי אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ב"ה ונקרא באד'. מוכח מזה הסמיכות שבהתגלות השם יהו"ה אז גם היחוס מפורש כי מצד השם הוי"ו אין שום עבודה אחר שזה השם רומז שהשי"ת מהוה כל ובעוה"ז צריכים להעלים זאת וכן אם היה מפורש לפני האדם יחוסו לא היה צריך לעבודה לזה נקרא באד' שזה השם מחייב עבודה וכן הסתרת היחוס שהוא מבחינת השם אד' מחייב עבודה. ולזה כאשר הסתיר הנחש מאדה"ר את השם הוי"ו נסתר ממנו יחוסו שהוא יציר כפיו של הקב"ה כי אם לא היה נסתר ממנו אזי אף אחר שאכל מן העץ היה בו גודל חקופות לומר לך לאומן שעשאני ואמור לו כי אין שום כח בעולם בלתי השי"ת וכמו שמצינו בעת שהי' הסמיכה נהגת בישראל היה למסמכים גודל תקופות וכמ"ש בש"ס (ר"ה כ"ה). הרי הוא אומר אתם אתם שלשה פעמים אתם אפילו שוגגין אתם אפילו מזידין אתם אפילו מוטעין והוא מפני שהסמיכה היתה דור דור עד יהושע בן נון שהוא היה נסמך הראשון שסמכו משרע"ה כמ"ש (במדבר כ"ח) ויסמוך את ידיו עליו נמצא שאם נאמר שהסמוך האחרון טעה בפסק דינו נוגע זה הטעות עד הראשון שבנסמכים למה סמך איש שיצא טעות מתחת ידו ומי היה מסמך הראשון יהושע בן נון שסמכו משרע"ה ומי הסמיק את משרע"ה השי"ת כמ"ש (תשא ל"ג) ושכתי כפי עליך אלא מוכרחין אנו לומר שהפסק שיצא מפי מסמך אינו בטעות ורק שכן חפץ השי"ת בעומק ומסכים על זה הפסק ומכל שכן אדה"ר שהיה יציר כפיו של השי"ת אם היה יחוסו מפורש לפניו היה לו גודל תקופות עוד יותר לומר שבעומק לא סר מהמטרה כי באמת לעתיד אחר שיושלם הבירור יתברר שלא אכל מהרע שבעץ רק מהטוב שבו לבד אכל שע"ז לא הוזהר מלאכול כי היתכן לומר שיוכל אדם לעשות ההיפך מרצון השי"ת (וכמ"ש נ' במי השלוח ח"א פרשת בראשית) אכן לאחר הכשלון נעלם ממנו יחוסו שע"י שאכל מאילנא דספיקא נעשה מסופק בעצמו פן עשה בכח בחירתו ההיפך מרצון השי"ת. ובאמת הוא זה עצמו עיקר החטא שזה הוא כמאמין בשתי רשויות שמדמה בנפשו שאף כי השי"ת אינו חפץ שיעשה פעולה זו עם כל זה עשה בכח בחירתו בלתי ידועה השי"ת. וע"ז רומז מה שאמרו בש"ס (יומא ל"ט). עבירה מטמטמת לבו של אדם וכמ"ש (בראשית ג') וידעו כי ערומים הם וגו' ויתחבא האדם וגו' וכמ"ש על זה (בראשית רבה י"ט) אפילו מצוה אחת שהיתה בידם נחערטלו הימנה וכמ"ש בש"ס (סנהדרין ל"ח). אדה"ר מין הי' ולא יעלה על הדעה שחכמינו ז"ל רצו להגדיל את החטא של אדה"ר אכן שזו התשובה עצמה שהשיב שעשה ההיפך מרצון השי"ת נחשב בזה לעריק מקמי מאריה. וע"ז רומז מה ששאלו השי"ת (שם) מי הגיד לך כי עירום אתה המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת והיינו שמתחילה שאל אותו איכה (שם) למה נחבאה לברוח ואחר שהשיב אדה"ר להשי"ת (שם) את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירום אנכי ואחבא היינו שנעשה ערום מן המצוה ועשה ההיפך מרצון השי"ת אזי אמר אליו השי"ת מי הגיד לך כי עירום אתה המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת היתכן לומר זאת שיהיה כח באדם לעשות פעולה שהשי"ת אינו חפץ שיעשוה הכי נמצא רשות אתר בלתי השי"ת: